

AVTOMOBILLARDA TASHISHNI TASHKIL ETISH, EKSPLOATATSIYA QILISH SHAROITLARI.

Nizomiddinova Maftunaxon Shoirjon qizi

e24-21 TVM guruh talabasi

Xonkeldiyev Mo‘minjon Adxamjon o‘g‘li

32-20 TVM guruh talabasi

Abdubannopov Abdulatif Abdulxaq o‘g‘li.

Ilmiy rahbar: Yer usti transport tizimlari va ularning Eksploatatsiyasi kafedrasida assistenti

Anotatsiya: *Ushbu maqola Avtomobillarni ishlatish sharoiti tushunchasi deb tashishni bajarish bilan bog‘liq transport, yul, tabiiy-iklim va tashkiliy – texnikkabi tashqi omillarning birgalikdagi ta‘siri o‘rganadi.*

Kalit so‘zlar: *Katnov intensivligi, Yurish xolati stabilligi, upakovka.*

Avtomobillarni ishlatish sharoiti tushunchasi deb tashishni bajarish bilan bog‘liq transport, yul, tabiiy-iklim va tashkiliy – texnikkabi tashqi omillarning birgalikdagi ta‘siri tushuniladi.

Transport sharoitlari. Bu tushunchaga quyidagilar kiradi: yuk navi-uning nomi tarkibi; fizika – mexanik xususiyatlari, xajmli massasi, upakovkasi turi massa miqdori va birligi, tashishda buzulmay borishni ta‘minlash sharoitlari, narxi, etkazib berish muddati. Yuk tashish hajmiga quyidagilar kiradi: vaqt birligida (yil, oy yoki kun) tashishga mo‘ljallanilgan yukning tonna o‘lchamdagi miqdori: xavfsizligini ta‘minlash sharoiti, kiymati, etkazish tezligi kiradi.

Yuklash - tushirish uslublari. Bular u yoki bu mexanizatsiya yoki qo‘l mexnatini qo‘llashdir.

Tashish uzunligi – yulovchi yoki yuk tashiladigan masofa yul sharoiti tushunchasiga; yul koplama mustaxkamligi, kuprik va boshka inshootlar, transport vositasi ukiga tushadigan ruxsat etilgan yuk bilan ulchanadiganlar kiradi.

Yo‘l sharoitlari. Yo‘l sharoitlari deyilganda transport vositalari o‘qlaridan yo‘lga tushuvchi joiz chegaraviy yuklanishlar tushiniladi.

Xudud reliefi - tekis, adrli, togli turlarda farklanadi.

Katnov intensivligi: urtacha, yillik, kuplik, xafta, saotli katnov stabil zichligi; katnov xarakteri (okimli, yakkash): katnov turi.(shaxarda, yuldan tashkarida, shaxardan tashkarida)

Yurish xolati stabilligi. Kish vaktida kor bilan koplanishi (uni davomiyligi) vakti, uning davomiyligi, guruntli yullarda - yomgir vaktida katnovni kiyinligi, chang borligi va boshka sharoitlar.

Tabiiy-iqlim sharoitiga: me'yordagi sovuk va issik iklim turdagi zanjir. Ular asosan bir-biri bilan xavo temperaturasiga va boshka asoslarga kura farqlanadi. Tashkiliy-texnik sharoitlar. Ish davomiyligi: avtomobilni topshirikda bulgan vakti, (sutkada, soatda) yildagi ish kunlar soni, urtacha yillik probeg(km), kun, soat, xafta, oy, yildagi tashishni bir me'yori, xaydovchi ishini tashkil etish.

Yunalish turi va tashishni tashkil etish: yunalishlari mayatnikli va xalka turda buladi. Avtomobillarga texnik xizmat va ta'mirlash sharoitiga kura: yopik binoda saklash, yoki garajsiz; texnik xizmat kursatish: markazlashtirilgan yoki nomarkazlashgan mexanizatsiya darajasi, ta'mirlashni tashkil etish. Yo'l rejasi va pofili elementlariga yo'lning bo'ylama eng katta nishobligi(uning nishobligi(uning takrorlanishi, uzunligi), yo'lning rejadagi egri-bugriligi, yurish qismining eni, polosalari soni va tegishli me'yorlar bilan belgilanuvchi boshqa ko'rsatkichlarikiradi. Yo'l qoplamasining tekisligi yo'lning turi(sement yoki asfalt-beton), qoplama tekisligining barqarorligi yoki uning barqaror emasligi, o'tkinchi tipdagi qoplamaliligi(shag'al, chaqiq tosh va h.k.) bilan aniqlanadi. Harakat jadalligi. Yil, sutka ichida o'rtacha harakat zichligining barqarorligidir. Bunday ko'rsatkich haftaning kunlari va sutkaning har bir soati bo'yicha inobatga olinadi; harakatning xarakteri(onda-sonda yoki bir to'xtov); harakat turi (shahar ichi, shahardan tashqari, yo'ldan tashqari).

Rasm: Transportlarda yuk tashish

Muayyan ishda va mutaxassis vazifalari tashishni tashkil etish va transportni boshqarish quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- yuk tashish jarayonini tashkil qilish;
- yo'lovchilarni tashish jarayonini tashkil etadi;
- logistika bo'yicha hujjatlar to'plash va rasmiylashtirish;
- boshqaruv ishlarini olib borish;
- transport tarmoqlariga texnik xizmat ko'rsatish;

Transport logistikasi yuklarni jo'natish joyidan belgilangan joyga etkazib berishni optimallashtirish bilan bog'liq. Umumiy muammo bir-biri bilan yaqin aloqada hal qilinadigan alohida masalalarga bo'linadi. Yuk tashishda butun logistik algoritmi belgilaydigan asosiy tamoyil "Just in time" (inglizchadan - "in time") deb nomlanadi. Zamonaviy transport sohasi yuqori darajadagi xizmat ko'rsatish bilan ajralib turadi. Tashuvchi nafaqat to'g'ridan-to'g'ri transportni, balki bir qator tegishli narsalarni ham taklif qiladi qo'shimcha ish, bu transportni iloji boricha ishonchli va samarali qiladi.

Shunday qilib, yuklarni etkazib berishni tashkil etadigan yuqori malakali transport kompaniyalari logistlar tomonidan ma'lumotlarni qayta ishlashadi, bu esa yuk tashishni imkon qadar samarali va iqtisodiy jihatdan foydali qilish imkonini beradi.

Unga ko'ra, tovarlarni etkazib berish belgilangan kunlarda va ehtimol soatlarda amalga oshirilishi kerak. Bu shuni anglatadiki, nafaqat keyinroq, balki ilgari ham emas. Faqat shu holatda ishlab chiqarishning ritmik ishini tashkil qilish mumkin, shunda jarayon uzluksiz davom etishi va ortiqcha xom ashyo yoki eksport qilinmagan mahsulot tufayli omborlar haddan tashqari ko'p bo'lmaydi. Yuk tashishda transport logistikasining ikkinchi tamoyili, unchalik ahamiyatli emas, transport vositalaridan maksimal samaradorlikka ega foydalanishni talab qiladi. Trafik oqimi doimiy bo'lishi kerak. Amalda, bu bo'sh sayohatni yo'q qilish va bo'sh vaqtni minimallashtirish, shu jumladan yukni tushirish yoki tushirish paytida. Ushbu qoidaga rioya qilishning ideal namunasi - bu xom ashyoni zavodga etkazib berish va iste'molchiga tayyor mahsulotning uchib ketishi. Natijada transport birligi uzluksiz tsiklda ishlaydi, unumsiz ishlamay qolish deyarli bo'lmaydi. "Vaqt - pul" yozilmagan qonuni bekor qilinmadi. Yuk tashish yoki tushirish paytida ham tashuvchilar turishni yoqtirmaydi O'ta olish holatining barqarorligi. Bunda qish vaqitlarida yo'lning qor bilan qoplanish qoplamasizyo'llarda esa yog'ingarchiliknatijasida harakatning og'irlashishi, changlilik va boshqa sharoitlar kiradi.

Tabiat-iqlim sharoitlari. Bunda hududlar nazarda tutiladi. Ular sovuq iqlimlijoylar, issiq iqlimli joylar hamda mo'tadil iqlimli joylarga bo'linadi. Hududlar asosan havoning harorati va boshqa xususiyatlarga binoan bo'linaqdi.

Tashishni tashkil etish va marshrutlar turi: marshrutlarmayatnik va aylanma tarzda bo'lishi mumkin. Uzoq masofalarga tashishlar «tashish elkalari» yoki to'g'ridan-to'g'ri avtopoezdlar qatnaydigan tizimlarda takil etilishi mumkin.

Avtomobillarni saqlash, texnik xizmat ko'rsatish va ta'mirlash sharoitlari. Avtomobillarni yopiq binolarda yoki usti ochiq maydonlarda saqlash mumkin; texnik xizmatni markazlashtirilgan yoki tarqoq usulda o'tkazish mumkin; Avtomobillarni

taʼmirlash va ularni oʻtkazishni mexanizatsiyalash darajasi kabi sharoilar nazarda tutiladi.

Shuning uchun, xususan, yuk ortish va tushirish ishlarini mexanizatsiyalashtirish juda muhim boʻlib, bu ushbu operatsiyalarni bajarish vaqtini qisqartiradi. Jarayonning uzluksizligi mijozga ham foyda keltiradi. Qaytish reysida mashina boʻsh qolishi ehtimoli qanchalik koʻp boʻlsa, tovarlarni etkazib berish narxi shuncha yuqori boʻladi.

ADABIYOTLAR:

1. 1.B.A.Xoʻjaev. Avtomobillarda yuk va pasajjir tashish asoslari. Darslik T., "Oʻzbekiston", 2002 yil
2. B.A.Xodjaev. Avtomobilʼnoʻe perezovki. T. : —Oʻqituvchi||, 1991.
3. 3.A.V.Velʼmojin, V.A. Gudkov, L.B. Mirotin, A.V.Kulikov.- Gruzovoʻe avtomobilʼnoʻe perezovki. M.: — Goryachaya liniya - Telekom||, 2007.
4. 4.L.L.Afnasʼev, N.B. Ostrovskiy, S.M.TSukerberg- Edinaya transportnaya sistema i avtomobilʼnoʻe perezovki. M.; «Transport». 1984